

ILMASTONMUUTOS JA KONFLIKTIT

GLOBALI OIKEUDENMUKAISUUS

Ilmastonmuutos on mitä suurimmassa määrin eettinen kysymys. Ilmaston kiihtynyt lämpeneminen on valtaosin vauraiden teollisuusmaiden toiminnan aiheuttamaa. Sen seuraukset kuitenkin osuvat voimakkaimmin sellaisiin maihin, jotka ovat kriisiin vähiten syyllisiä ja usein hauraassa asemassa jo valmiiksi olevia. Tietoisuuden tästä epätasapainosta tulisi johtaa vastuunkantoon ns. globaalissa pohjoisessa.

MISTÄ HARJOITUKSESSA ON KYSE

- Kesto: 45–60 minuuttia
- Teemat: globaali oikeudenmukaisuus, ilmastokriisi, hiilijalanjälki
- Tarvittavat välineet: Tietokone ja internet-yhteys videon suoratoistoon ja verkossa tehtävään tutkimustyöhön
- Etsitään tietoa omaan ja Suomen asukkaiden keskimääräiseen hiilijalanjälkeen liittyen. Verrataan hiilijalanjälkiä eri puolilla maailmaa ja pohditaan, mihin löydetty tieto meitä velvoittaa.

HARJOITUKSEN TAVOITTEET

Harjoituksen tavoitteena on tulla tietoiseksi ilmastonmuutoksen aiheuttajista ja siitä eniten kärsivistä sekä pohtia, mitä kootusta tiedosta seuraa eettisestä näkökulmasta.

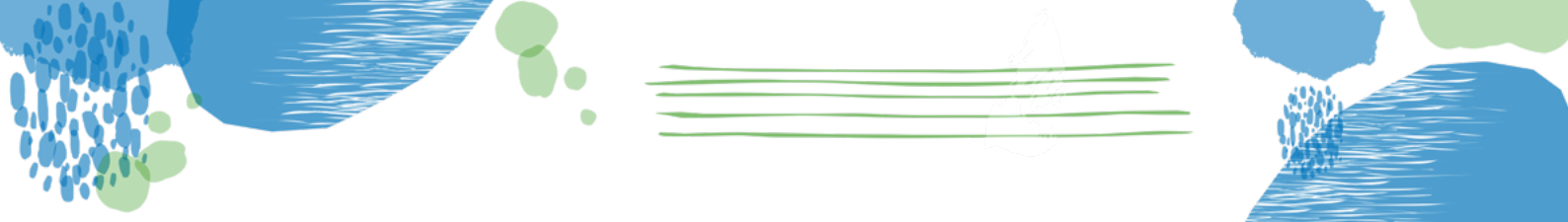
HARJOITUKSEN KULKU:

Kerratkaa aivan aluksi lyhyesti, mistä ilmastokriisissä on kyse. Voitte tehdä sen esimerkiksi siten, että oppilaat selittävät ilmiön itse aiemmin oppimansa perusteella tai vaihtoehtoisesti seuraavan grafiikan avulla:

- Ilmatieteen laitoksen nykytilannetta ja tulevaisuuskuvia selittävä graafinen esitys: <http://ilmasto-opas.fi/ilocms-portlet/article/404aab9f-7b8a-4e6c-a14a-0199af721c00/r/7bd511e0-a3c3-4c04-8e92-ec6a2c637923/ipcc-1-5-kaikki-infografiikat-rgb.pdf>
- ...tai katsomalla seuraavan Ilmatieteenlaitoksen kiteytyksen videona: <https://www.youtube.com/watch?v=mXc7BSAY27s>

Pyydä jokaista oppilasta selvittämään oma “ilmastovelkansa” seuraavasti:

- Laske ensin oma hiilijalanjälkesi Sitran elämäntapatestillä (<https://elamantapatesti.sitra.fi/>).
- Vertaa sitten samaasi tulosta suomalaisten keskiarvoon, jonka saat näkyviin yhtä aikaa tulostesi kanssa. Mitä havaintoja teet?

Suomalaisen keskimääräiset päästöt vaihtelivat 9,6 tonnista 11,8 tonniin vuodessa vuosien 2000 ja 2013 välillä (Lähde: Sitra). Selvittäkää ryhmän kesken, mikä on hiilijalanjälkienne haarukka, ja kirjatkaa se kaikkien näkyviin esimerkiksi taululle. On hyvä muistaa, että kaikissa maissa on hajontaa ihmisten välillä suhteessa asukkaiden keskivertohiilijalanjälkeen.

Ohjaa jokaista jatkamaan sitten omaa tiedonhakuun. Pyydä oppilaita:

- Etsikää ajankohtainen kartta alueista, jotka ovat kaikkein alttiimpia ilmastomuutokselle. (Jollette löydä sopivaa suomen kielellä, voitte hakea esim. hakusanoilla *countries most vulnerable to climate change*. Arviot alueiden herkkyydestä vaihtelevat jonkin verran. Liitteenä on myös yksi tällainen kartta, joka pohjaa Standard & Poor'sin arvioon aiheesta.)
- Valitkaa muutama maa kaikkein alttiimmilta alueilta.
- Selvittäkää asukkaan keskivertohiilijalanjälki valitsemisessänne maissa.
- Hiilijalanjäljet maittain löytyvät esim. englanninkielisestä Wikipediasta nimellä *List of countries by carbon dioxide emissions per capita*.

Kootkaa yhdessä havainnot tässä vaiheessa. Missä suuruusluokassa ovat ilmastomuutokselle kaikkein alttiimmilla alueilla sijaitsevien maiden asukkaiden keskimääräiset hiilijalanjäljet? Kirjatkaa taululle ja verratkaa aiemmin merkitsemäännne ryhmän hiilijalanjälkihaarukkaan. Mitä havaintoja teette?

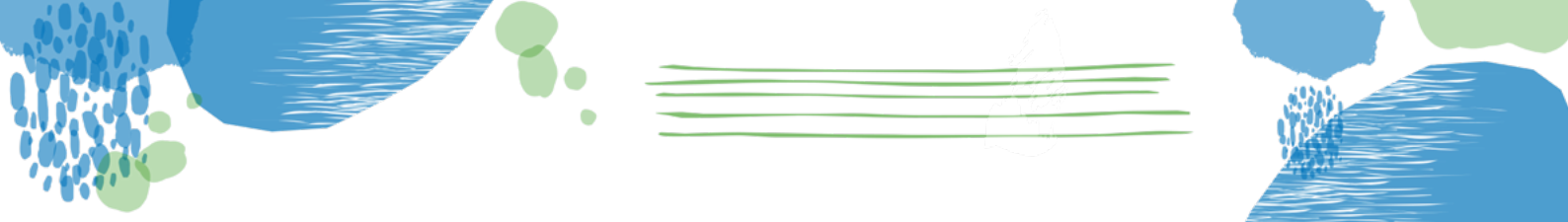
Jaa sitten oppilaat pienryhmiin. Pyydä heitä keskustelemaan seuraavista kysymyksistä:

- Mitä ajattelette siitä, että ilmastomuutoksen seurauksista eniten kärsivien alueiden asukkaat ovat usein vähiten vaikuttaneet koko ilmiön syntyyn?
- Entä siitä, että "suuripäästöiset asukkaat" Suomessa eivät joudu juurikaan kärsimään ilmastomuutoksen vakavista seurauksista, kuten säiden ääri-ilmiöistä?
- Tiivistäkää ajatuksenne ja kirjatkaa muutamalla lauseella.
- Mihin tieto tästä epätasapainosta mielestänne meitä velvoittaa? Miten meidän tulisi jatkossa toimia? Missä määrin olisitte itse valmiita tarvittaviin muutoksiin?
- Tiivistäkää ajatuksenne myös tästä kohdasta ja kirjatkaa muutamalla lauseella.

Lopuksi käykää keskustellen läpi pienryhmien tiivistelmät. Kirjaa tärkeimmät johtopäätökset ylös kaikkien näkyville esim. taululle.

Vinkki: Tästä on ryhmän tunnelmasta riippuen hyvä jatkaa esimerkiksi tämän paketin **Vai-kuttamisbingo** - tai **Sukupolvien välinen konflikti** -harjoituksen pariin. Riippuen siitä, mihin suuntaan tahdot syventää, voitte myös:

- Selvittää esim. mitkä tekijät eniten selittävät eroja hiilijalanjäljessä eri puolilla maailmaa
- Pohtia, mitkä toimet itse kunkin kohdalla veisivät oman hiilijalanjäljen mahdollisimman lähelle verrokkimaiden vastaavia.

Vinkki: Usein pohdittaessa joidenkin maiden alhaista hiilijalanjälkeä tulee esiin mielikuva, jonka mukaan hiilijalanjälki “luonnollisesti on alhainen köyhissä ja kehittyvissä maissa”. Ei kuitenkaan ole niin, että alhainen hiilijalanjälki ja alhaisempi kehitys liittyisivät välttämättä toisiinsa. Globaalissa pohjoisessa voi myös olla varaa päivittää mielikuvaa elintasosta joissain globaalien etelän maissa.

Tässä kaksi linkkiä, joiden avulla edellä mainittuja käsityksiä voi pyrkiä purkamaan.

- <https://www.gapminder.org/> -sivuston Dollar Streetiä voitte hyödyntää vertailleksenne elämää eri maissa. (Valikosta saa kieleksi suomen. Alussa kannattaa klikata painiketta “Nopea kierros”, jotta saa lyhyen opastuksen sivun toiminnasta.) Sivuston avulla voi huomata, että keskituloisten elämän peruspuitteet ovat pitkälti samankaltaiset alueesta riippumatta.
- Seuraava grafiikka suhteuttaa hiilijalanjäljen ja inhimillisen kehityksen indeksejä toisiinsa eri maissa: <http://data.footprintnetwork.org/#/sustainableDevelopment?cn=all&yr=2016&type=BCpc,EFCpc>

LINKKEJÄ JA LISÄLUKEMISTA

Ilmastoterveisiä Etelästä: Opettajan opas ilmastonmuutokseen, ilmastoviestintään ja vastamainostyöpajan ohjaamiseen: https://peda.net/yhdistykset/bmol-ry/oppimateriaalit/iel/oppimateriaalit/ot:file/download/8060eb645a5ae10f5f820235bdbbeae878c22db2/Taus-tamatsku_resized.pdf

Miks mun pitäis? Osallisuus velvoittaa ilmastotalkoisiin (Etiikka.fi, 30.11.2017) <https://etiikka.fi/miks-mun-pitais-osallisuus-velvoittaa-ilmastotalkoisiin/>

Kannattaako Suomen edes yrittää pysäyttää ilmastonmuutos? (Fingo 7.1.2019) <https://www.fingo.fi/ajankohtaista/blogit/kannattaako-suomen-edes-yrittää-pysayttää-ilmastonmuutos>

Ilmastonmuutos on ihmiskunnan kohtalonkysymys – tutki, kuka päästöistä oikeastaan on vastuussa (YLE 12.12.2018) <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/12/12/ilmastonmuutos-on-ihmiskunnan-kohtalonkysymys-tutki-kuka-paastoista-oikeastaan>